

Система міжнародного захисту національних меншин, запропонована державами-переможницями у Першій світовій війні, розділила країни, які входили до Ліги Націй, на дві групи. Перша група, до якої входили політично слабкі, новоутворені країни, мала виконувати низку міжнародних зобов'язань щодо дотримання прав расових, мовних і релігійних меншин. Країни другої групи звільнялися від подібних зобов'язань, але водночас надіялися контролюючими повноваженнями щодо країн першої групи. Такий підхід, безсумнівно, був помилковим. Він дав можливість окремим державам вважати себе скривдженими трактатом про захист національних меншин з боку великих держав-переможниць, що диктували свої умови по влаштуванню повоєнного світу та згодом відмовитися від виконання його положень.

Література

1. Муцький П. Досвід Ліги Націй щодо захисту прав національних меншин: позитиви і негативи. Держава і право: зб. наук. праць. Вип. 18. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. С. 481–487.
2. Александров Б. Положение национальных меньшинств в послевоенной Европе. М.: Партиздат, 1933. С.184.
3. Traktat między Głównymi Mocarstwami sprzymierzonymi a Polską, podpisany w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r., Dz.U. 1920, Nr 110, poz. 728.
4. Дедури́н Г. О некоторых особенностях правового положения национальных меньшинств в межвоенной Польше (на примере белорусов). Восень 1939 года у гістарычным лесе Беларусі. Мн.: Інстытут гісторыі НАН РБ, 2010. С. 94 – 99.
5. Zaleski W. Między narodowa ochroną mniejszości. Warszawa: Biblioteka Narodowościowa, 1932. 191 s.

Анна Ігорівна Березова – курсант І курсу Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: **Юрій Григорович Осадчий** – професор кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор історичних наук, професор

ЗБРОЙНЕ ПОВАЛЕННЯ РЕЖИМУ ГЕТЬМАНА ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО

Усунуті від влади гетьманським переворотом у квітні 1918 р. українські політичні партії перейшли в опозицію. Український національний союз, створений у серпні 1918 р. в умовах кризи гетьманського режиму Павла Скоропадського, спочатку обрав тактику легальних дій проти національної і соціальної політики гетьманської

адміністрації (критика режиму, вимога утворення коаліційного кабінету тощо). Однак із вересня 1918 р. голова Українського національного союзу Володимир Винниченко та член президії Микита Шаповал розпочали таємну підготовку до збройного повстання проти діючої влади. До неї було залучено ряд політичних та військових діячів. 30 жовтня 1918 р. створено повстанський Оперативний штаб на чолі з генерал-хорунжим Олександром Осецьким (1, с. 81).

Револуція в Німеччині та розпад Австро-Угорщини різко змінили політичну ситуацію в Україні. Союзні війська почали покидати її територію. Павло Скоропадський залишився без їх підтримки. У ніч з 13 на 14 листопада 1918 р. на засіданні Українського національного союзу для підготовки і здійснення збройного повстання проти гетьмана Павла Скоропадського було створено Директорію у складі Володимира Винниченка (голова), Опанаса Андрієвського, Андрія Макаренка, Симона Петлюри, Федіра Швеця. Головною військовою силою, на яку спиралася Директорія, був полк січових стрільців у Білій Церкві (2, с. 115).

15 листопада 1918 р. Директорія видала відозву із закликом до повстання проти гетьмана Павла Скоропадського. Слідом за січовими стрільцями на бік Директорії перейшли 2-й Запорізький полк Петра Болбочана в Харкові, Сіра дивізія на Чернігівщині, Чорноморський кіш у Бердичеві, полк Сердюцької дивізії та ін. Повстання почалося 16 листопада 1918 р. одночасним виступом військових частин у Білій Церкві, Бердичеві та Харкові. Заручившись згодою про взаємний нейтралітет із Великою солдатською радою німецьких військ, Директорія спробувала захопити Київ раптовим ударом. 18 листопада 1918 р. у бою під Мотовилівкою стрілецькі частини під команду сотника Осипа Думіна завдали поразки військовим силам гетьмана Павла Скоропадського. І хоч захопити Київ не вдалося, ця перемога, здобута в перші дні повстання, стала своєрідним каталізатором для розгортання масового збройного виступу по всій Україні (3, с. 165).

18 листопада 1918 р. про перехід на бік Директорії офіційно заявив командир Подільського корпусу генерал-значковий Петро Єрошевич. Завдяки цьому Подільська губернія перейшла під контроль Директорії і Вінниця стала її тимчасовою столицею. Тут зібралися представники політичних партій і організацій, почали формуватися перші осередки адміністративно-управлінського апарату. Озброєння, майно і продовольство зі складів Подільського корпусу були використані для формування повстанських загонів (1, с. 82).

На окремих територіях боротьбу з осередками гетьманської влади вели місцеві повстанські загони. Найбільш потужні формування були створені отаманам Никифором Григор'євим на Єлизаветградщині, Зеленим (Данилом Терпилом) в районі Трипілля (тепер Обухівський район Київської області), Володимиром Оскілком на Волині та ін.

Заклик до повстання підтримали й ліві есери, анархісти, махновці та більшовики (2, с. 118).

У ході повстання Директорії не вдалося створити на заміну гетьманської владі дієвого владного механізму. Найчастіше реальна влада в провінції перебувала в руках військових. Саме з того часу вийшов і почав поширюватися по всій Україні своєрідний суспільно-політичний феномен, відомий під назвою «отаманщина». Маючи армійське походження, анархічна «отаманщина» поступово перетворилася на найбільш поширену форму місцевої влади, викликаючи вкрай негативну реакцію населення (1, с. 84).

На початок грудня 1918 р. під контролем Директорії перебувала майже вся територія України, крім Києва. Після 2-тижневої облоги 12 грудня Осадний корпус січових стрільців під командою Євгена Коновальця та Дніпровська дивізія розпочали штурм столиці. На допомогу їм Український військово-революційний комітет підняв повстання в місті. Частина гетьманських сил перейшла на бік Директорії. Становище Павла Скоропадського стало безнадійним і 13 грудня він зрікся влади і покинув Україну разом з німецькими військами (3, с. 171). Наступного дня Директорія урочисто в'їхала до Києва. 26 грудня 1918 р. вона проголосила відновлення Української Народної Республіки.

Література

1. Бойко О. Д. Український національний союз і організація протигетьманського повстання. // Український історичний журнал. 2002. № 4. С. 78-87.
2. Політична історія України ХХ століття. К., Наукова думка, 1998. С. 376.
3. Реєнт. О. Павло Скоропадський. К., Альтернативи, 2009. С. 216.

Євгенія Олександрівна Будюкова – студентка I курсу Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Вікторія Олегівна Панкратова** – доцент кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

СВОБОДА ВІРОСПОВІДАННЯ ЛЮДИНИ: ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Як засвідчує історія розвитку людства, релігія надзвичайно вплинула на піднесення прав і свобод людини, національної самосвідомості, формування держави, політичного та духовного життя населення. Неухильне дотримання апробованих міжнародним досвідом принципів свободи віросповідання як невід'ємного права людини є